

นำมาใช้เพื่อลดการใช้น้ำประปา โดยเร่งดำเนินการในพื้นที่แล้งซ้ำซากก่อน รวมทั้งจัดทำแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็กในทุกหมู่บ้าน

๑.๒.๒ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเร่งชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรให้ชะลอการเพาะปลูก เนื่องจากขณะนี้ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำอยู่ในระดับวิกฤตและคาดการณ์ว่าจะมีภาวะเช่นนี้ไปอีกระยะหนึ่ง

๑.๒.๓ ให้กระทรวงกลาโหมสำรวจพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่เพาะปลูกข้าว ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำแล้งแล้ว เช่น แหล่งกักเก็บน้ำ ความเสียหายที่ได้รับ ความต้องการของเกษตรกร แล้วจัดลำดับความเร่งด่วนของแต่ละพื้นที่เสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณามาตรการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เนื่องจากสถานการณ์สภาพอากาศที่มีฝนตกเป็นปริมาณน้อยลงเทียบกับปีที่ผ่านมา รวมทั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแจ้งว่ามีพื้นที่ประกาศภัยแล้ง จำนวน ๙,๕๒๔ หมู่บ้าน ในพื้นที่ ๑๘๑ อำเภอ ใน ๒๔ จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ขอนแก่น ชัยนาท ชัยภูมิ เชียงใหม่ ตังคร ตาก ตราด นครราชสีมา นครศรีธรรมราช น่าน ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พิจิตร พิษณุโลก ราชบุรี ลพบุรี สกลนคร สระแก้ว สระบุรี สุรินทร์ อำนาจเจริญ นครสวรรค์ และ อุตรดิตถ์ จึงส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางและพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เริ่มต้นการเพาะปลูกข้าวก่อนเกษตรกรในพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูกข้าวที่เริ่มมีการเพาะปลูกแล้วส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องนำน้ำจากแหล่งน้ำบาดาลมาช่วยสนับสนุนเพิ่มเติมจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (แหล่งน้ำในไรนา) ที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการฯ ร่วมกับส่วนราชการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย จึงจัดทำโครงการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จำนวน ๒๖๙ แห่ง เพื่อนำน้ำจากแหล่งน้ำบาดาลมาช่วยสนับสนุนเพิ่มเติมจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (แหล่งน้ำในไรนา) ที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

คณะกรรมการฯ ขอให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเรื่องนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อให้การดำเนินโครงการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

๔. สำคัญ และข้อเท็จจริง

๔.๑ สถานการณ์การเพาะปลูกข้าว

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แจ้งข้อมูล การเพาะปลูกข้าวใช้ระยะเวลาประมาณ ๑๒๐ วัน ฤดูการทำนาจะเริ่มต้นจากภาคเหนือตอนล่างบางส่วน และ ภาคกลาง (ตั้งแต่ จังหวัดพิษณุโลก ถึง จังหวัด สุพรรณบุรี) เพื่อเลี้ยงน้ำหลาก ส่วนในพื้นที่อื่นๆ จะเริ่มในช่วงเดือนกรกฎาคม พื้นที่ทำนาข้าว มีดังนี้

๔.๑.๑ พื้นที่เขตชลประทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ๒๒ จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุทัยธานี สระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาครสมุทรปราการ และ กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ปลูกข้าวตามปกติ ประมาณ ๗.๗ ล้านไร่ กรมชลประทานกำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำในการทำนาได้ดังนี้

- พื้นที่ที่มีน้ำชลประทานเพียงพอ สามารถทำนาได้จนถึงการเก็บเกี่ยว จำนวน ๓.๗ ล้านไร่

- พื้นที่ที่ไม่มีน้ำชลประทานเพียงพอ ให้ชะลอการเพาะปลูกจนถึงประมาณปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ หรือเมื่อมีปริมาณฝนตกเพียงพอแล้ว จำนวน ๔ ล้านไร่

๔.๑.๒ พื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งทำนาจากแหล่งน้ำอื่นๆ เช่น อ่างเก็บน้ำ หนอง คลอง บ่อบาดาล และน้ำฝนมีพื้นที่ ๒.๓ ล้านไร่ จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) พบว่าขณะนี้พื้นที่ซึ่งเริ่มปลูกข้าวแล้วรวม ๑.๓ ล้านไร่ แยกตามประเภทได้ดังนี้-

- ข้าวเริ่มปลูกใหม่ จำนวน ๕๕๐,๐๐๐ ไร่
- ข้าวมีอายุ ๑๕ - ๖๐ วัน จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งเป็นช่วงที่ต้องการน้ำหล่อเลี้ยง หากขาดน้ำเกิน ๑๕ วัน ข้าวจะแห้งตาย

- ข้าวมีอายุเกิน ๖๐ วัน จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ ไร่ มีความแข็งแรงเพียงพอต่อการเจริญเติบโต

๔.๒ ศักยภาพน้ำบาดาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) จำนวน ๒๒ จังหวัด เป็นพื้นที่อยู่ติดแม่น้ำ/แหล่งน้ำ ทำให้มีน้ำบาดาลจำนวนมาก มีความลึก ไม่เกิน ๖๐ ม. การดำเนินการขุดบ่อบาดาล มีทั้งที่ใช้ไฟฟ้า และ ใช้น้ำมัน มีราคาประมาณบ่อละ ๑๕๐,๐๐๐.- บาท ใช้เวลาในการขุดเจาะ จำนวน ๒ วัน และติดตั้งเครื่องสูบน้ำ/แนะนำการใช้งาน จำนวน ๓ วัน รวมระยะเวลา ๕ วัน ซึ่งมีขุดขุดเจาะน้ำบาดาลที่สามารถสนับสนุนได้ จำนวน ๖๗ ชุดดังนี้

๔.๒.๑ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล จำนวน ๖๓ ชุด

๔.๒.๒ กองบัญชาการกองทัพไทย (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) จำนวน ๒ ชุด

๔.๒.๓ กองทัพบก จำนวน ๑ (กองพลพัฒนาที่ ๑ และ กรมการทหารช่าง)

๔.๓ แนวทางดำเนินการนำน้ำบาดาลมาแก้ปัญหาภัยแล้งในการทำนาข้าว

๔.๓.๑ การปลูกข้าวในแต่ละปี เกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) จะเริ่มการปลูกข้าวก่อนภาคอื่นๆ การช่วยเหลือเร่งด่วนจึงเน้นที่ พื้นที่ปลูกข้าวลุ่มน้ำภาคกลาง ๑๐ ล้านไร่ แยกเป็น

(๑) พื้นที่ปลูกข้าวในเขตชลประทาน เนื้อที่ ๗.๗ ล้านไร่ ตามข้อ ๔.๑.๑

(๒) พื้นที่ปลูกข้าวนอกเขตชลประทานเนื้อที่ ๒.๓ ล้านไร่ ตามข้อ ๔.๑.๒

๔.๓.๒ การเลือกพื้นที่เป้าหมาย : พิจารณาจากพื้นที่ปลูกข้าวนอกเขตชลประทาน ในลุ่มน้ำภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) พื้นที่ ๑.๓ ล้านไร่ และพิจารณาพื้นที่ที่ได้เริ่มการปลูกข้าวแล้ว เน้นพื้นที่ปลูกข้าวช่วงอายุ ๑๕ – ๖๐ วัน (ช่วงที่ต้องการน้ำมาก) มีพื้นที่ ๖๐๐,๐๐๐ ไร่ อยู่ในพื้นที่ ๘ จังหวัด ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง, ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี นครสวรรค์ พิจิตร และกำแพงเพชร ซึ่งผลการตรวจสอบศักยภาพน้ำบาดาล พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีน้ำบาดาล คุณภาพดี อุดมมากกว่า ๑๐ ลูกบาศก์เมตร./ชั่วโมง โดยเป็นงานชุดเจาะเพื่อสนับสนุนน้ำบาดาล จำนวน ๒๖๙ แห่ง ในพื้นที่เป้าหมาย ๘ จังหวัด มีพื้นที่ได้รับประโยชน์จากน้ำบาดาล ประมาณ ๔๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งจะเป็นน้ำต้นทุนเพิ่มเติมเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกับแหล่งน้ำธรรมชาติ (บ่อน้ำในไร่นา) ที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีใช้อยู่แล้วในพื้นที่ต่างๆ

๔.๓.๓ งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ เป็นเงิน ๕๑,๓๗๙,๐๐๐.-ล้านบาท (เฉลี่ยบ่อละ ๑๙๐,๐๐๐.-บาท พร้อมเครื่องสูบน้ำ/การแนะนำการใช้งานระบบ) เริ่มดำเนินการได้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จทั้งหมด ๒๖๙ แห่ง ภายใน ๒๐ วัน

๔.๓.๔ การแบ่งมอบความรับผิดชอบ

(๑) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล รับผิดชอบ ๒๕๐ แห่ง ในพื้นที่ ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี นครสวรรค์ พิจิตร และ กำแพงเพชร

(๒) กองทัพบก รับผิดชอบ ๘ แห่ง ในพื้นที่ จังหวัดอ่างทอง (อำเภอสามโก้ และ อำเภอวิเศษไชยชาญ)

(๓) กองบัญชาการกองทัพไทย (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) รับผิดชอบ ๑๑ แห่ง ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง (อำเภอวิเศษไชยชาญ)

- เมื่อดำเนินการแล้ว จะส่งมอบให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดูแลต่อไป

๔.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในลุ่มน้ำภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง (บางส่วน) พื้นที่ทั้งหมด ๑๐ ล้านไร่ ได้อย่างเหมาะสม แยกเป็นประเภทพื้นที่ดังนี้.-

๔.๔.๑ พื้นที่ปลูกข้าวในเขตชลประทาน ทั้งหมด ๗.๗ ล้านไร่ แยกเป็น

(๑) ส่วนแรก พื้นที่ปลูกข้าว ๓.๗ ล้านไร่ กรมชลประทานสามารถบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะปลูกได้

(๒) ส่วนที่ ๒ พื้นที่ปลูกข้าว ๔ ล้านไร่ กรมชลประทานประกาศให้เกษตรกรเลื่อนหัวเวลาการเพาะปลูกแล้ว

๔.๔.๒ พื้นที่ปลูกข้าวนอกเขตประทาน พื้นที่ ๒.๓ ล้านไร่ โดยให้ความเร่งด่วนในการช่วยเหลือกับพื้นที่ที่เริ่มปลูกข้าวแล้ว ๑.๓ ล้านไร่

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีแหล่งน้ำธรรมชาติ/แหล่งน้ำในไร่นาเป็นหลักเพื่อการเพาะปลูกได้ ในระยะแรก และจะได้รับน้ำบาดาลเพิ่มเติมจากโครงการฯ เป็นส่วนเสริมเพื่อช่วยเหลือการหล่อเลี้ยงนาข้าว ในพื้นที่เร่งด่วนวิกฤต (พื้นที่ประกาศภัยแล้ง และ มีการเพาะปลูกข้าวแล้ว) จำนวน ๒๖๙ แห่ง ในพื้นที่ ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี นครสวรรค์ พิจิตร และ กำแพงเพชร คิดเป็นพื้นที่รับประโยชน์ ๔๐,๐๐๐ ไร่ และสามารถเก็บบ่อบาดาลไว้ใช้ประโยชน์ในฤดูกาลถัดไปได้

นอกจากนี้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีงบประมาณในการแก้ปัญหาหมู่บ้าน แล้งซ้ำซาก ซึ่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง พิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาโดยด่วน ซึ่งคาดว่าจะมี จำนวน ๗๙๗ หมู่บ้านที่จะ ดำเนินการขุดเจาะน้ำบาดาล เพื่อการอุปโภคบริโภค และ เพื่อการเกษตร โดยเร่งด่วนต่อไป

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

คณะกรรมการฯ ขอให้คณะรัฐมนตรีโปรดพิจารณาดังนี้.-

๕.๑ อนุมัติโครงการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จำนวน ๒๖๙ แห่ง งบประมาณ ๕๑,๓๗๙,๐๐๐.-บาท (ห้าสิบล้านสามแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) โดยมีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กองบัญชาการกองทัพไทย (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) และกองทัพบก เป็นหน่วยดำเนินการ รายละเอียดดังปรากฏ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

๕.๒ อนุมัติงบประมาณประจำปี ๒๕๕๘ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็น เป็นเงิน ๕๑,๓๗๙,๐๐๐ บาท เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ ตามข้อ ๕.๑

๕.๓ กรณีมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการเนื่องจากสภาพพื้นที่ ไม่เหมาะสม หรือเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีน้ำใช้งานเพียงพอแล้ว ให้ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นผู้พิจารณาเห็นชอบเรื่อง การปรับเปลี่ยนพื้นที่ดำเนินการได้ตามความเหมาะสมโดยไม่ต้องเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอีก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการฯ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๒๔๓๘